BE VAN FEJEZVE A NAGY MŰ, IGEN…

KÖZÖSSÉGI ÉPÜLET A HEGYVIDÉKI VÁROSHÁZA TERÉN

A budai hegyvidék épületállománya szemmel követhető ütemben alakul át. Gazdag környék, sokféle érdek dolgozik ott azért, hogy régi házak helyébe újak szülessenek. Egykori szőlőbirtokok présházainak, később villáinak majd a rezidenciális negyeddé vált hegyoldal családi házainak, még később társas villáinak meghitt léptéke telekről-telekre fordul át újabb, kiterjedtebb formációba: ma már többnyire teremgarázsos, soklakásos társasházak állnak a régi, kisebb épületek helyén.

Ez az átalakulás nem új. Közel másfél évszázada töretlenül zajlik. Ettől függetlenül egy-egy épület esete, egy-egy helyszín önmagán túlmutató szimbólumként fejezi ki a konfliktust, amely a régiek és az újak mögötti érdekek között feszül. Ezt illusztrálja a XII. kerületi Törpe utca egyik kisvillája is. A szó eredeti értelmében nem is villa volt – legfeljebb társasház. Építészeti értékei sem értek föl hangulati értékeivel. A műszakiakról nem is beszélve. Mégis, a környék lakói közül sokszázan, megbecsülve a házikó által képviselt régi világot, petícióban sorakoztak föl a ház megőrzése mellett érvelve, amikor jópár éve nyilvánvalóvá vált: az önkormányzat következetes munkával, több lépcsőben egységes koncepciójú városháza teret kíván kialakítani a polgármesteri hivatal köré.

A házikó ott, a Törpe és a Kiss János altábornagy utca sarkán ennek kétségtelenül útjában állt. Régiek és újak, hatalmon belüliek és kívül esők, a történelmet s a történetet tisztelő értékvédők és beruházáspártiak kerültek szembe egymással. Végül az új ház mögötti érdekek győztek. Az épület nemrégiben elkészült.

Lenzsér Péter építész sok szempontot integrált. A hajdani villánál nem magasabb, mégis jelentősen nagyobb belső terű házat hozott létre. Nem emelkedve, hanem a hajdani kert dombjának elbontásával lefelé, a kialakulóban lévő városháza tér szintje irányába terjeszkedett. Így tudta a nem látványosan növekvő épületbe elegánsan elhelyezni mindazon funkciókat, amelyek a ház létrejöttét indokolták.

Sokfunkciós közösségi épület ez, a régen kinőtt Böszörményi úti kerületi könyvtárban már nagyon feszengve működő jónéhány szakkör, táncház, klubprogram új és alkalmas helyszíne. Ezek a közösségi programok a rohamosan elöregedő negyed időseinek társaságát, napi aktivitását szolgálják. Nem kérdés: ideje volt ezek céljaira méltó feltételeket teremteni. Emellett a ház befejezte, térfalával fizikailag is lezárta a három lépcsőben kialakult városháza tér programját.

Több év alatt első körben a népszerű játszótér jött létre a polgármesteri hivatal mögött, majd letelepítve a minden önkormányzatra kirótt obligát térkőmennyiséget, az eleinte csak karácsonyi vásárok idejére, szoktatás gyanánt lezárt Kiss János altábornagy utca végleges lezárása is megtörtént. Ezután bújt ki a földből a polgármesteri épület fizikai és formai ellenpólusa, az új ház, amely úgy idézi föl a kerületi adminisztráció 1938-as tervek alapján, a második nagy háború idején emelt épületét, hogy nem másolja, sem nem konkurál vele, mégis méltó és párbeszédképes partnerévé válik. Ez Lenzsér igazi bravúrja.

A két ház optikailag, téglafelületeik sugározta érzeteik okán hangulatilag is összekapcsolódik, s a városház tér immáron végleges formát öltve nagyszabású térkompozícióvá egészül ki. Fontos a kontextus létrejötte. Ha nem így alakult volna ki, ezt az épületet akár modern családi villának is gondolhatnánk, hiszen a hegyoldalban pár utcával följebb ha asonló külsejű házak közül több is ilyen funkciókat szolgál, nem pedig egy egész kerület időseinek életét. Itt és így azonban mindez világos.

Nem kérdés, hogy a *Henny Ferenc* tervezte nagyvonalú, levegős, az építészeti modernitás előnyeit jól alkalmazó nyolcvanéves központi polgármesteri épület mindeddig kissé sután, urbanisztikailag meghatározatlanul helyezkedett el a Böszörményi út épületsorában. Közösségi jelentőségét a ház előtt a villamosmegállóig kiszélesedő járda nem volt képes sem szolgálni, sem városépítészeti értelemben kifejezni. A szomszédos utca végleges lezárásának ötletében volt tehát merészség és nagyvonalúság.

Ahogy tíz éve talán, hogy a XIII. kerület szintén téglamodern Béke téri hivatala kortárs modern folytatást kapott, úgy talált egymásra itt is a régi meg az új. Ezúttal nem összenőve, hanem egy térkompozíció elemeiként alakult ki komplex közösségi helyszín. Okos kormányzás mellett mindez örömteli és nagyszerű lehetőség. Rossz közösségirányítás mellett persze indokolatlan. A városháza tér, benne az építészeti tömegformálás terén

szellemes és hasznos válaszokat megfogalmazó Lenzsér-féle ház majd csak ezután mutatja meg valódi létokát.

Józan, gyakorlatias ötlet, hogy az egykori villához képest letolt térszinten helyet kapó kávézó lett a ház valódi bejárata, noha a minden irányba kiegyensúlyozott figyelemmel komponált épületen több kisebb bejárat is található. Ezt a ritka megoldású, sarokra komponált „főhomlokzatot" öleli körül a hajdani térszintet megidéző lépcsős támfal.

Ez az egyetlen értelmezhetetlen, forszírozott építészeti megoldás itt, amelynek puszta kompozíciós, esztétikai szerep jut. Nehéz látni ma még, hogy ez a lépcsősor mit szolgál majd a későbbiekben? Miniteátrum lelátója lesz-e, avagy valóban lesznek, akik lépcsőként járnak-kelnek rajta? S ha mindez nem feltételezhető, úgy mi is lesz a voltaképpeni feladata a hegyoldal térszintkülönbségének eltakarásán kívül?

De fontosabb ennél, hogy a ház afféle „kívül kicsi, belül nagy" hatást kelt: meglepően sokféle használati igényt képes kiszolgálni meglepően tágas és levegős terekben.

Évekig elhúzódó, a lakossági elvárásokat meghallgató, ám azokat csak áttételes módon beépítő projekt született. Talán kicsit jobb, mint amit a környékbeliek eredetileg el tudtak képzelni maguknak. Az egykori petíciót kiváltó közérzetek, alapbeállítódások mindettől persze nem változnak.

A haladás, városfejlődés már csak ilyen: hiába „miénk a Grund!", egy napon mégis eltűnnek entesttel óvott területünk belakott farakásai, roppant gépek érkeznek, hamarosan új alapok gödrei ásítanak ijesztőn, s a világ menthetetlenül változik.